

Kraków, 24 wrzesień 2018 r.

Streszczenie pracy doktorskiej

mgr Dominik Kadzik, *Dwór polski Stefana Batorego*

Promotor: dr hab. Marek Ferenc

Przedmiotem pracy jest dwór polski (królewski) Stefana Batorego. W epoce nowożytnej mieliśmy do czynienia z zasadniczą zmianą roli dworu królewskiego w stosunku do średniowiecza. Stał się on centrum władzy politycznej, spychając na margines lokalne ośrodki polityczne. Był najlepszym miejscem do robienia karier, a także stosunkowo szybkiego wzbogacenia się.

Z punktu widzenia przemian systemu politycznego państwa polsko-litewskiego, okres sprawowania rządów przez księcia siedmiogrodzkiego wydaje się bardzo interesujący. Był to *de facto* pierwszy monarcha wybrany poprzez wolną elekcję, który realnie panował w Rzeczpospolitej – epizod Henryka Walezego na tronie polskim ze względu na krótki okres czasu nie miał większego znaczenia. Dopiero Stefan Batory mógł realnie wpłynąć na nowy kształt ustrojowy Rzeczpospolitej. Także w dziedzinie dworu monarszego można zaobserwować takie zjawisko. W warunkach monarchii dziedzicznej nowy władca niejako dziedziczył dwór swojego poprzednika. W przypadku wolnej elekcji, a w szczególności pierwszych trzech, sytuacja była całkowicie odmienna. W czasie interregnum nie istniało żadne rozporządzenie na temat funkcjonowania dworu królewskiego, zaś bez monarchy jego otoczenie nie mogło normalnie działać.

Praca została poświęcona w całości organizacji dworu w latach 1576-1586. Składa się ze wstępu, 16 rozdziałów, zakończenia oraz spisu dworzan i służby dworskiej Stefana Batorego. Rozdział pierwszy stanowi swego rodzaju wprowadzenie, gdyż prezentuje on ogólne zagadnienia związane z tematem doktoratu jak: nadworną hierarchię, reguły obowiązujące w otoczeniu króla Stefana czy kwestię wynagrodzenia za służbę. Kolejne 15 rozdziałów dotyczy poszczególnych grup działających na dworze: urzędników, dworzan konnych, sekretarzy, salariatów, personelu medycznego, duchownych, harcerzy, kurierów, pacholąt, muzyków, służby kuchennej, służby pokojowej i stołu, myśliwych, rzemieślników i personelu stajennego. W każdym z nich zaprezentowałem krótką ewolucję danego stanowiska/kategorii w ciągu XVI wieku, podstawowe obowiązki w czasach Batorego, zmiany personalne, obecność obcokrajowców oraz przedstawiłem kto wcześniej służył dla Zygmunta II Augusta bądź później dla Zygmunta III Wazy. W zakończeniu w sposób syntetyczny podsumowałem wszystkie ustalenia. Ważnym elementem rozprawy jest Spis dworzan i służby dworskiej, w którym zamieściłem krótkie biogramy każdego z członków otoczenia Batorego.